

Etiske retningslinjer for folkevalgte i Bergen kommune

Vedtatt av Bergen bystyre i sak 43/19 23. oktober 2019

1. INNLEDNING

Bergen kommune er opptatt av at både ansatte og folkevalgte skal opptre tillitsskapende og utviser høy etisk standard. Kommunen er myndighetsutøver, tjenesteyter og forvalter av betydelige samfunnsinteresser, og plikter derfor å ta hensyn til innbyggernes interesser, tilstrebe likebehandling og opptre med respekt overfor den enkelte innbygger.

Folkevalgte i Bergen kommune skal arbeide for fellesskapets beste i tråd med lover, regler, kommunens verdigrunnlag og politiske vedtak.

Bergen bystyre vedtok 26.1.15 (sak 31-15) [Etisk standard for Bergen kommune](#). Den etiske standarden skal bidra til å klargjøre hva som er rett og galt i gitte situasjoner, og hvordan de ansatte og folkevalgte i kommunen skal unngå konflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser.

Målsettingen med egne etiske retningslinjer for folkevalgte i tillegg til den etiske standarden er å bevisstgjøre alle folkevalgte om etiske spørsmål og dilemmaer som er mer relevante for disse. Folkevalgte innehar flere roller: de er alle både privatpersoner og representanter for Bergen bystyre og i tillegg innehar flere også en rekke andre roller. Mange roller skaper et krysspress som kan bringe den enkelte inn i situasjoner som krever etiske refleksjoner og en høy etisk bevissthet. Hvis det oppstår situasjoner som oppleves som vanskelige, kan og bør folkevalgte rådføre seg med sine gruppeledere eller nærmeste administrasjon.

Disse retningslinjene - og den etiske standarden for øvrig – må ses i sammenheng med Bergen kommune sin HR-strategi.

Det finnes et utvalg metoder og verktøy som kan sette i gang etisk refleksjon på den enkelte arbeidsplass. Den etiske søkesirkelen vist nedenfor er ett av disse verktøyene, og er egnet som hjelpemiddel ved konkrete problemstillinger.

Selv om kravene til høy etisk bevissthet gjelder alle folkevalgte, har folkevalgte som innehar

lederverv et spesielt ansvar. De som innehar ordfører- og varaordførervervet, er ledere og nestledere i folkevalgte organer og gruppeledere må være bevisste sine handlinger som kan svekke sin egen og folkevalgtes omdømme og tillit. Et godt utgangspunkt kan være å stille seg følgende spørsmål:

Oppfattes jeg i denne sammenheng som folkevalgt eller privatperson?

«Ethiske retningslinjer for folkevalgte i Bergen kommune» gjelder alle folkevalgte og byråder i Bergen kommune.

2. ÅPENHET

Generelt skal folkevalgte i Bergen kommune legge til rette for åpenhet og innsyn når det gjelder hvordan politiske beslutninger blir fattet, jf. offentleglova. Hovedregelen ved behandling av saker i møter er offentlighet. Det skal også være størst mulig åpenhet rundt aktiviteter som kan defineres som lobbyvirksomhet, for eksempel møter med organisasjoner, bedrifter, interessegrupper og privatpersoner angående saker som skal behandles i bystyreutvalg eller bystyret.

Det som skal inngå i kommunes saksarkiv er f.eks. brev, notater, e-post eller SMS som er gjenstand for saksbehandling, eller anses å ha verdi som dokumentasjon. Det er ikke formen som avgjør om det er et saksdokument, men innholdet. Alt som inneholder opplysninger eller vurderinger som kan ha betydning for den politiske behandlingen av en konkret sak er å regne som saksdokument. Folkevalgte i hel- eller deltidsstilling har et spesielt ansvar for å sikre at saksrelatert og arkivverdig materiale som sendes ut eller mottas blir registrert og arkivert i Bergen kommunes saksbehandlingssystem.

Bystyret har også vedtatt at kommunen skal ha et økonomiregister som omfatter bystyrets medlemmer, varamedlemmer og byrådet, der hovedformålet med registeret er å skape åpenhet omkring roller og økonomiske interesser til de folkevalgte i kommunen overfor innbyggerne.

3. YTRINGSFRIHET OG LOJALITET

Folkevalgte deltar i den offentlige debatten, og ytringsfriheten gjelder alle. Det er vid adgang til å ytre seg kritisk til Bergen kommune, se særlig bystyresak 25.09.2013, sak 183-13 Bergen kommunenes prinsipper for åpenhet og frihet til ytring i forvaltningen.

Folkevalgte må likevel ha et bevisst forhold til det å skille mellom sine to hovedforpliktelser i kommunen: bystyret skal ivareta det overordnede arbeidsgiveransvaret for kommunes ansatte og samtidig har medlemmene plikter overfor innbyggerne som man er ombud for og representerer. Lojaliteten til egne velgere og innbyggere skal gå foran lojaliteten til Bergen kommune.

4. TAUSHETSPLIKT

Folkevalgte har bred tilgang til innsyn i opplysninger om Bergen kommune jf. bystyresak 25.09.2013, sak 184-13 Reglement for merinnsyn og åpenhet i Bergen kommune og 26.04.2016, sak 109-16 Reglement for folkevalgtes innsynsrett. Innsynet gjelder også sensitiv informasjon.

Dette medfører at den enkelte plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til lovbestemte, taushetsbelagte opplysninger. Folkevalgte må selv vurdere hvilken informasjon de kan gi i saker og spørsmål som er unntatt offentlighet, men de har taushetsplikt om opplysninger som er taushetsbelagt i henhold til lov. Det er viktig å understreke at taushetsplikten til de folkevalgte i praksis bare gjelder der det er tale om konkrete opplysninger som går inn under bestemmelsen i forvaltningsloven § 13; det vil si enten forretningshemmeligheter som andre vil kunne utnytte i konkurranse med vedkommende, eller "personlige forhold" – noe som må forstås som forhold av privat karakter.

Folkevalgte i Bergen kommune skal ikke lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg lovbestemte og taushetsbelagte opplysninger når dette ikke er begrunnet i vervet for kommunen.

Det er viktig å være oppmerksom på at man har taushetsplikt om slike opplysninger også etter at vervet som folkevalgt er avsluttet. Denne taushetsplikten gjelder også overfor andre folkevalgte som har avsluttet sitt verv og overfor partikolleger.

5. RESPEKT OG MANGFOLD

Relasjoner mellom folkevalgte og mellom folkevalgte og ansatte i kommunen skal preges av gjensidig respekt. Som folkevalgte skal man sikre at Bergen kommune preges av respekt for ulikhet og at mangfold blir verdsatt. Med mangfold menes ulikhet i kjønn, etnisitet, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet/ kjønnsuttrykk, politisk standpunkt, alder og funksjonsnivå.

6. BRUK AV KOMMUNENS EIENDELER

Ved bruk av kommunens ressurser og eiendeler skal folkevalgte ta vare på og bruke disse på den mest økonomiske og rasjonelle måte. Alle har ansvar for å melde fra om forhold som kan påføre Bergen kommune tap eller skade, slik at det kan iverksettes tiltak for å unngå eller begrense tapet eller skaden.

Privat bruk av kommunens eiendeler skal som hovedregel ikke forekomme, men i flere situasjoner kan det likevel være hensiktsmessig. Det gjelder f.eks. pc, mobiltelefoner og nettbrett som kommunen eier. Privat bruk av mobiltelefoner skattlegges i henhold til regler for dette.

Ved privat bruk av kommunens eiendeler skal det vises spesiell aktsomhet. Dersom kommunens eiendeler blir skadet ved uaktsom bruk, har ikke kommunen et umiddelbart ansvar for å dekke kostnaden ved nytt innkjøp.

7. VARSLING VED KRITIKKVERDIGE FORHOLD

Det er et mål for Bergen kommune at kritikkverdige forhold skal avdekkes og følges opp. Folkevalgte som opplever eller oppdager kritikkverdige eller uetiske forhold, feil eller mangler som kan medføre fare for liv eller helse, trakassering, diskriminering, skader eller sykdom, plikter å rapportere dette.

Varsling skal fortrinnsvis skje til gruppeleder. For kommunale foretak, samarbeidsutvalg, og andre virksomheter med egne styre varsles styreleder, som igjen kan ta problemstillingen opp med nærmeste administrasjon. Varsling kan også skje direkte til bystyredirektøren.

8. FORHOLD TIL ANNEN VIRKSOMHET

Dersom man som folkevalgt har jobbet innen et spesifikt fagfelt over en periode, må man vise stor forsiktighet med å benytte kunnskap, innsikt og relasjoner i sitt arbeid slik at man ikke tilegner seg personlige fordeler. Dette gjelder spesielt dersom man representerer en partsinteresse hvor kommunen er beslutningsmyndighet, eller er ansatt i virksomhet som er i et samhandlings- eller forhandlingsforhold til Bergen kommune.

Folkevalgte som er ansatt i kommunen og/eller innehar lønnede verv i kommunen, må være bevisste på at de i stillinger utenfor Bergen kommune er med på å sikre at samfunnets tillit til folkevalgte ikke blir svekket, og at kommunens interesser i et forhandlings- eller samhandlingsforhold ikke blir skadelidende.

Det vises for øvrig til [Karantenebestemmelser og saksforbud for politikere ved overgang fra kommunen til privat virksomhet](#), 25.01.2010 vedtatt av Bergen bystyre (sak 19-10).

9. HABILITET OG INTERESSEKONFLIKTER

Folkevalgtes habilitet er regulert i kommuneloven § 11-10 og forvaltningslovens kapittel 2, i tillegg til [Reglement om habilitet](#) for folkevalgte i Bergen kommune. Alle må gjøre seg kjent med disse lovene og følge fastsatte bestemmelser.

Folkevalgte skal unngå å komme i situasjoner som kan medføre konflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser. Dersom personlige interesser kan påvirke avgjørelsen i en sak som man har politisk ansvar for eller for øvrig deltar i behandlingen av, f.eks. ved at man selv er part i saken, skal vedkommende folkevalgt avstå fra å tilrettelegge grunnlaget for eller treffe beslutning i saken. Dette kan også gjelde der det strengt tatt ikke foreligger inhabilitet etter forvaltningsloven, men der andre oppfatter at det foreligger en interessekonflikt.

Folkevalgte som er habile i sakene de behandler, bidrar til at det tas formelt korrekte avgjørelser. Ved at det ikke sås tvil om troverdighet, blir det også lettere å opprettholde tilliten til de som fatter avgjørelser.

Folkevalgte har et selvstendig ansvar for å vurdere egen habilitet. Før behandling av sak i komite og bystyre, og der det ellers er ønskelig, kontaktes Bystyrets kontor for habilitetsvurdering.

10. FOREBYGGING AV KORRUPSJON OG ØKONOMISKE MISLIGHETER

Folkevalgte er spesielt avhengig av et godt omdømme og samfunnets tillit, og skal derfor utvise stor varsomhet ved tilbud om gaver og andre personlige fordeler. Hovedmålsettingen er at man unngår situasjoner der den enkeltes uhildethet og objektivitet kan trekkes i tvil.

Folkevalgte skal unngå personlige fordeler som kan påvirke, eller være egnet til å påvirke, handlinger, saksforberedelse eller vedtak.

Gaver omfatter ikke bare materielle gjenstander, men også andre fordeler, for eksempel personlige rabatter ved kjøp av varer og tjenester. Det vises for øvrig til [Retningslinjer for folkevalgtes mottak av gaver](#), vedtatt av Bergen bystyre 25.3.2015 (sak 83-15).

Gjestfrihet og representasjon hører med til arbeidet som folkevalgt. I denne kategori kommer gaver av ubetydelig verdi, så som reklamemateriell, blomster og lignende. Graden av slik virksomhet må imidlertid ikke utvikles slik at den påvirker beslutningsprosessen, eller kan gi grunner til å tro dette kan skje.

Reise- og oppholdsutgifter som påløper i forbindelse med representasjon, kurs, seminar eller studieturer skal alltid dekkes av kommunen. Unntak fra dette prinsippet kan bare skje etter særskilt vurdering av forretningsutvalget. Se for øvrig [Reglement for bystyrekomiteene 2015-2019](#) kapittel 5.

Kommunens brevhode og logo skal ikke brukes i annen sammenheng enn i utøvelsen av verv som folkevalgt.

11. FORRETNINGSETISKE REGLER

Bergen kommune er avhengig av at innbyggere og leverandører har tillit til at virksomheten skjer i lovlige former. Kommunens virksomhet skal bidra til at kommunens fastsatte mål blir nådd, og driften må skje innenfor rammen av gjeldende lov og forskrifter.

Alle anskaffelser må baseres på forutsigbarhet, gjennomsiktighet, etterprøvnbarhet, likebehandling og god forretningsskikk.

Folkevalgte skal ikke gjøre privat bruk av kommunens innkjøpsavtaler eller rabattordninger. Det skal heller ikke foretas privat bestilling fra leverandører folkevalgte har kontakt med som representant for kommunen når dette kan skape tvil om sammenblanding av offentlige og private midler.

12. INFORMASJONSSIKKERHET OG DATABRUK

IKT-utstyr som datamaskin, mobiltelefon, nettbrett, minnepenn osv. tildelt av Bergen kommune, skal benyttes i henhold til tjenstlig behov.

Bruk av kommunalt IKT-utstyr til private formål skal kun foregå i begrenset utstrekning og på en måte som ikke utsetter kommunen for unødvendig risiko. Er man i tvil, kontakt nærmeste administrasjon.

Alt kommunalt IKT-utstyr skal leveres tilbake i god stand ved avslutning eller endring av arbeidsforhold, og eventuelt avhendes i henhold til kommunens avtaler og rutiner for dette.

Det vises til Bergen kommune sin brukerinstruks for IKT, [Overordnet styrings -og internkontrollsystem for informasjonssikkerhet](#) datert 15.5.15, rev. nr. 18.

13. SOSIALE MEDIER

Folkevalgte i Bergen kommune har anledning til å bruke flere digitale kommunikasjonsverktøy, både ved intern kommunikasjon og deling av informasjon på sosiale medier. Den enkelte må sikre at deling av informasjon blir utført med varsomhet.

Som folkevalgt må man være oppmerksom på at man også i private sammenhenger kan bli oppfattet som representant for Bergen kommune. Dette gjelder særlig folkevalgte som er godtgjort i hel- eller deltidsstilling. Det er derfor nødvendig at den folkevalgte er bevisst egen kommunikasjon.

Sosiale medier som f.eks. Facebook og Twitter preges av uformell kommunikasjon, og spredningen av informasjon går raskt og når alle som ønsker tilgang til den. Den folkevalgte skal vise respekt for sine kolleger, innbyggere og Bergen kommune både i form og innhold på det som publiseres.

14. NATUR OG MILJØ

Bergen kommune har som mål å være en foregangskommune innen miljø og bærekraftig utvikling, og har i bystyresak 79/17, [Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet 2017-2020](#), satt seg ambisiøse mål for å følge opp målene i kommunens klima- og energihandlingsplan Grønn strategi. Kommunen er i tillegg miljøsertifisert gjennom Miljøfyrtårn og Grønt Flagg. Folkevalgte skal gjennom sitt verv arbeide i henhold til mål og sertifiseringer, og sikre at miljøbelastninger og forurensninger unngås eller reduseres til et minimum.

Dette gjelder spesielt områdene:

- a. Avfall – arbeide for å redusere avfallsmengden i kommunen
- b. Energi – arbeide for å redusere energiforbruket i kommunen
- c. Transport – bruke mest mulig miljøvennlig transport
- d. Innkjøp – arbeide for å sette miljøkrav som standard ved innkjøp
- e. Reisevirksomhet - minimere reisevirksomhet i sitt verv som folkevalgt

15. SANKSJONSMULIGHETER

Utover lovverket finnes det ikke sanksjonsmuligheter dersom folkevalgte bryter de etiske retningslinjene. Den enkelte folkevalgte kan ikke instrueres av noen folkevalgte organ eller administrasjonen, da vervet som folkevalgt er et personlig tillitsverv mellom den folkevalgte og velgerne.

16. ETIKK I PRAKSIS – EN UTFORDRING SOM KREVER PROSESS

Spekteret av oppgaver for folkevalgte i Bergen kommune er omfattende. Folkevalgtes vedtak blir avgjørende for hverdagen til innbyggerne i kommunen, og det ligger derfor stor

påvirkningskraft i vervet for den enkelte politiker. Jevnlige møter med publikum, pressgrupper og brukere med individuelle behov utfordrer holdninger og skaper etiske dilemmaer.

Det er derfor viktig å ta opp etiske problemstillinger og dilemmaer. Dette kan skje innenfor eget parti og på tvers av partigrenser, og folkevalgte oppfordres til å etablere egne fora der etiske problemstillinger kan drøftes. Etikk skal i tillegg være del av det obligatoriske opplæringsprogrammet for folkevalgte gjennom hele valgperioden.

Folkevalgte i Bergen kommune må hele tiden være bevisst på egne holdninger og arbeide for å integrere god etisk praksis i sitt arbeid. De må ta opp vanskelige problemstillinger, og sikre åpenhet og diskusjon rundt aktuelle tema. Slike prosesser er viktige for å styrke og utvikle den etiske standard som skal kjennetegne Bergen kommune.

Administrasjonen i Bergen kommune kan rådføres når det gjelder etiske problemstillinger, og henvendelser kan rettes til Bystyrets kontor v/bystyredirektøren.